

การวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งทุนวิจัยเพื่อการบริหารเชิงยุทธศาสตร์: กรณีศึกษา สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

นิภาพร ภมรฉ่ำ^{1*}

รับบทความ 23 มีนาคม 2569 แก้ไขบทความ 21 มิถุนายน 2569 ตอรับบทความ 24 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างและสัดส่วนของแหล่งทุนวิจัย จำแนกตามแพลตฟอร์มการวิจัยของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568 โดยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิแบบประชากรทั้งหมด ประกอบด้วยข้อมูลโครงการวิจัยจำนวน 357 โครงการ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 296.43 ล้านบาท สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และอัตราการเติบโต ผลการวิจัยพบว่า สถาบันมีการพึ่งพาแหล่งทุนวิจัยภายนอกในระดับชาติและแหล่งทุนวิจัยเฉพาะทางในสัดส่วนที่สูง โดยมีแหล่งทุนสำคัญ ได้แก่ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาทุนภายนอกที่มีมูลค่าสูงบางแหล่งมากเกินไป อาจก่อให้เกิดความผันผวนและความเปราะบางของโครงสร้างแหล่งทุนเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาโครงการ ในทางตรงกันข้าม แหล่งทุนวิจัยภายในมหาวิทยาลัย เช่น ทุน Fundamental Fund และทุนพัฒนากลุ่มวิจัย แม้จะมีสัดส่วนงบประมาณต่ำกว่า แต่กลับมีบทบาทที่ช่วยรักษาระบบนิเวศการวิจัยและบ่มเพาะศักยภาพของบุคลากรได้อย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งทุนวิจัยในฐานะสารสนเทศเชิงประจักษ์ ที่สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (EdPEX) และใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยและการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของสถาบันในอนาคต

คำสำคัญ: โครงสร้างแหล่งทุนวิจัย การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ แพลตฟอร์มการวิจัย แหล่งทุนวิจัย สถาบันวิจัยพหุศาสตร์

¹ สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*ผู้ประพันธ์หลัก : nipaporn.p@cmu.ac.th

Analysis of Research Funding Structure for Strategic Management: A Case Study of the Multidisciplinary Research Institute, Chiang Mai University During the Fiscal Years 2023-2025

Nipaporn Pamorncham^{1*}

Received 23 March 2026.; Revised 21 June 2026; Accepted 24 June 2026

Abstract

This study aimed to analyze the structure and proportion of research funding sources classified by research platforms at the Multidisciplinary Research Institute (MDRI), Chiang Mai University, during the fiscal years 2023–2025. This descriptive research employed a census approach using secondary data collected from all 357 research projects, with a total budget of 296.43 million baht. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, and growth rate. The findings revealed that the institute relied heavily on national external funding and specialized funding sources. Major funding agencies included the National Research Council of Thailand (NRCT), the Program Management Unit on Area-Based Development (PMU-A), the Industrial Estate Authority of Thailand (IEAT), and the Thailand Greenhouse Gas Management Organization (Public Organization) (TGO). These funding sources played a significant role in driving research activities and enhancing the institute's competitiveness. However, excessive dependence on a limited number of high-value external funding sources may increase volatility and structural vulnerability when project cycles come to an end. In contrast, internal funding schemes, such as the Fundamental Fund and Research Group Development Grants, although accounting for a smaller proportion of the total budget, played a crucial role in sustaining the research ecosystem and continuously strengthening researchers' capacities in a stable manner. The findings underscore the importance of analyzing research funding structures as empirical evidence that can support strategic planning and budget risk management. The results may also serve as valuable information for decision-making under the Education Criteria for Performance Excellence (EdPEX) framework and for further improving the institute's research management system and strategic management practices in the future.

Keywords: Research Funding Structure, Strategic Management, Research Platform, Research Funding Sources, Multidisciplinary Research Institute

¹ Multidisciplinary Research Institute, Chiang Mai University

* Corresponding Author : E-mail: nipaporn.p@cmu.ac.th

บทนำ

การวิจัยและนวัตกรรมถือเป็นพันธกิจหลักที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ผ่านแผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นการผลิตงานวิจัยเพื่อตอบสนองต่อปัญหาจริงของสังคมและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กองแผนงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2568) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้นำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (EdPEX) มาใช้เป็นกลไกหลักในการยกระดับการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งแนวทางของ EdPEX ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการประเมินกระบวนการทำงานเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับ "การบูรณาการระบบงานและการบริหารทรัพยากร" เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ โดยเฉพาะในมิติของการวางแผนกลยุทธ์ (EdPEX หมวด 2) ที่หน่วยงานจำเป็นต้องสามารถจัดสรรทรัพยากรทางการเงินและงบประมาณให้สอดคล้องกับความท้าทายและเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการยกระดับการวัดและการวิเคราะห์ข้อมูล (EdPEX หมวด 4) ที่เน้นย้ำให้องค์กรนำข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้า คัดการณ์แนวโน้ม และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารบนพื้นฐานของข้อมูลจริง (Data-driven Decision Making) (กองแผนงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2568)

ภายใต้ระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) นี้ งบประมาณและแหล่งทุนวิจัยจึงเปรียบเสมือนปัจจัยหลักให้การดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างและสภาพของแหล่งทุนวิจัย จึงมีไว้เพียงการรายงานตัวเลขทางบัญชีหรือการรวบรวมข้อมูลสถิติทั่วไป แต่เป็นกระบวนการวิเคราะห์เครื่องมือเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงสะท้อนความสามารถในการกระจายความเสี่ยงด้านรายได้ขององค์กร (จรูญ แก้วพฤกษ์, 2567) นอกจากนี้ การมีฐานข้อมูลสถานภาพงบประมาณที่ชัดเจน ยังเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนานักวิจัยได้อย่างแม่นยำและตรงจุด อันจะส่งผลโดยตรงต่อผลลัพธ์การดำเนินงานที่ยั่งยืนของสถาบัน (มุทิตา หย่างถาวร, 2562)

สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ (Multidisciplinary Research Institute: MDRI) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งสู่การเป็นสถาบันวิจัยชั้นนำด้านการบูรณาการพหุวิทยาการเพื่อแก้ไขปัญหาที่หลากหลายของสังคม โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนงานวิจัยออกเป็น 4 แพลตฟอร์มหลัก ได้แก่ 1) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 (Climate Actions & PM 2.5; Climate) 2) การพัฒนาอาหารนวัตกรรมด้านสุขภาพและความงาม (Novel Food Health and Beauty; Food) 3) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Novel Tourism & Creative Economy; Tourism) และ 4) การมีส่วนร่วมกับสังคม (Social Engagement; Social) 5) อื่นๆ โครงการที่ไม่เข้ากับแพลตฟอร์มที่มีอยู่ (Other) (สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2568) รูปแบบการทำงานแบบพหุศาสตร์นี้ ทำให้สถาบัน ต้องอาศัยแหล่งทุนที่หลากหลาย ทั้งแหล่งทุนภายนอกในระดับชาติที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเร่งด่วน และแหล่งทุนภายในมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่เป็นทุนพื้นฐาน (Fundamental Fund) ในการบ่มเพาะศักยภาพของนักวิจัย อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568 บริบทการสนับสนุนทุนวิจัยของประเทศมีความผันผวนและปรับเปลี่ยนนโยบายอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาสมาดุลของแหล่งทุน การพึ่งพาทุนขนาดใหญ่จากภายนอกเพียงแหล่งเดียวอาจนำมาซึ่งความเสี่ยงด้านการดำเนินงานและงบประมาณหากมีการชะลอตัวของงบประมาณ ในขณะที่ความท้าทายอีกประการคือ การใช้ทุน

สนับสนุนภายในมหาวิทยาลัยเพื่อเร่งสร้าง "สมรรถนะหลัก (Core Competency)" ให้บุคลากรสามารถแข่งขันเพื่อดึงดูดแหล่งทุนภายนอกได้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568 โดยจำแนกตามโครงสร้างแพลตฟอร์มการวิจัย เพื่อประเมินสัดส่วน การกระจุกตัว และความสำคัญของทุนภายในและทุนภายนอก ผลจากการศึกษานี้จะไม่เป็นเพียงการรายงานสถานภาพทางสถิติ แต่จะเป็นสารสนเทศเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญสำหรับองค์กร ในการนำไปใช้กำหนดนโยบายบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ การปรับสมดุลพอร์ตทุนวิจัย ตลอดจนการออกแบบกลไกสนับสนุนเพื่อยกระดับระบบนิเวศการวิจัยของสถาบันให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาโครงสร้างและสัดส่วนของแหล่งทุนวิจัย ของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามแพลตฟอร์มการวิจัย ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิด้านสถานภาพแหล่งทุนวิจัย เพื่ออธิบายโครงสร้างและสัดส่วนของแหล่งทุนวิจัยของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ (Analytical Framework) ในลักษณะของระบบ (System Approach) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล (Process) ผลการวิเคราะห์ (Output) และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (Research Implications) เพื่อแสดงลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์ผลที่สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนและการบริหารจัดการองค์กรต่อไป



ภาพที่ 1 แสดงกรอบการวิเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้านสถานภาพโครงสร้างและสัดส่วนแหล่งทุนวิจัย โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษาและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ข้อมูลสารสนเทศของโครงการวิจัยทั้งหมดที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณและบริหารจัดการผ่านสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างปีงบประมาณ 2566-2568 รวมทั้งสิ้นจำนวน 357 โครงการ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 296,435,271.95 บาท ใช้วิธีการศึกษาจากประชากรทั้งหมด (Total Population) โดยไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและเพื่อให้ผลการวิเคราะห์สามารถสะท้อนภาพรวมโครงสร้างงบประมาณทุนวิจัยที่ของสถาบันได้อย่างแท้จริง

2. วิธีการศึกษาวิจัยและเครื่องมือวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยจากฐานข้อมูลอัจฉริยะด้านบริหารงานวิจัยของสถาบัน โดยเก็บรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลตัวแปรเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทุนวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ ได้แก่ ปีงบประมาณที่ดำเนินโครงการ (ปีงบประมาณ 2566-2568) หมวดหมู่ของแหล่งทุนวิจัย จำแนกเป็น ทุนภายในมหาวิทยาลัย (เช่น ทุน Fundamental Fund, ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย) และทุนภายนอกมหาวิทยาลัย (เช่น ทุน วช., สวก., บพข., และแหล่งทุนนานาชาติ) แพลตฟอร์มการวิจัย (Climate, Food, Tourism, Social และ อื่น ๆ) จำนวนโครงการ (โครงการ) มูลค่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (บาท)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เนื่องจากการวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ การตรวจสอบคุณภาพจึงมุ่งเน้นไปที่เนื้อหา และความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ และโครงสร้างแพลตฟอร์มการวิจัยของสถาบัน เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความครบถ้วนของรายการโครงการ งบประมาณ ตรวจสอบการจัดกลุ่มแหล่งทุน และปีที่ดำเนินโครงการ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและยืนยันความถูกต้องของตัวเลขก่อนนำไปวิเคราะห์

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นและส่งออกข้อมูล (Export Data) จากระบบฐานข้อมูลอัจฉริยะด้านบริหารงานวิจัยของสถาบัน ซึ่งเป็นข้อมูลจากระบบส่วนกลางขององค์กรโดยตรง ถือเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีมาตรฐาน มีความโปร่งใส และสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการบริหารจัดการได้อย่างเที่ยงตรง (จิรวรรณทองสกล และกนกภรณ์ หัมพานนท์, 2559) โดยจำกัดขอบเขตเฉพาะโครงการที่ดำเนินการและมีการบันทึกในระบบระหว่างปีงบประมาณ 2566-2568

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมและผ่านการตรวจสอบแล้ว มาประมวลผลผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำผลงานทางวิชาการของบุคลากรสายสนับสนุน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการอธิบายสถานภาพของข้อมูลที่มีการเก็บแบบประชากรทั้งหมด (ศักดิ์ชัย จันทะแสง, 2566) สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนการกระจายตัวของงบประมาณ และเปรียบเทียบจำนวนโครงการระหว่างแหล่งทุนภายในและภายนอก ในแต่ละแพลตฟอร์มการวิจัย ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อคำนวณหามูลค่างบประมาณเฉลี่ยต่อโครงการ อัตราการเติบโต (Growth Rate) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณแบบปีต่อปี (Year-on-Year) เพื่อประเมินความผันผวนและความต่อเนื่องของแหล่งทุน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งทุนสำคัญของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568 โดยพิจารณาความสำคัญจากงบประมาณที่ได้รับสูงสุด 5 ลำดับแรก จากงบประมาณรวมทั้งสิ้น 296,435,271.95 บาท และจำนวนโครงการรวมทั้งสิ้น 357 โครงการ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ ในช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	งบประมาณ รวม	ร้อยละ
1. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	ภายนอก	4,928,000	3	25,178,000	11	3,150,000	2	33,256,000	11.22
2. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	ภายนอก	8,680,000	4	15,309,390	5	6,990,000	2	30,979,390	10.45
3. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)	ภายนอก	13,275,000	7	6,400,000	5	9,550,000	6	29,225,000	9.86
4. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)	ภายนอก	3,561,800	3	13,490,000	6	1,000,000	1	18,051,800	6.09
5. Fundamental Fund	ภายใน	3,600,000	3	3,400,000	3	2,947,000	4	9,947,000	3.36
รวม		34,044,800	32	63,777,390	41	23,637,000	24	121,459,190	40.98

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 1 พบว่าแหล่งทุนหลักที่ได้รับงบประมาณสูงสุดจำนวน 5 แหล่งทุนที่มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบบริหารงานวิจัยของสถาบัน คือ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นแหล่งทุนที่มีสัดส่วนสูงสุด โดยได้รับงบประมาณรวม 33,256,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.22 ของงบประมาณรวมทั้งหมด รองลงมาได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 30,979,390 บาท (ร้อยละ 10.45) และองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) จำนวน 29,225,000 บาท (ร้อยละ 9.86) ซึ่งทั้งสามแหล่งทุนรวมกันคิดเป็นร้อยละ 31.53 ของงบประมาณทั้งหมด

ในเชิงแนวโน้มรายปี พบว่าปีงบประมาณ 2566 มีงบประมาณจากทั้ง 5 แหล่งทุนรวม 34,044,800 บาท โดยองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกมีงบประมาณสูงสุดในปี 2566 จำนวน 13,275,000 บาท ปีงบประมาณ 2567 งบประมาณรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเป็น 63,777,390 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2566 จำนวน 29,732,590 บาท หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 87.3 การเพิ่มขึ้นดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญจากการเพิ่มขึ้นของงบประมาณจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ซึ่งเพิ่มเป็น 25,178,000 บาท และจากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่เพิ่มเป็น 15,309,390 บาท รวมถึง หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่เพิ่มขึ้นเป็น 13,490,000 บาท อย่างไรก็ตาม ในปีงบประมาณ 2568 งบประมาณรวมลดลงเหลือ 23,637,000 บาท ลดลงจากปี 2567 จำนวน 40,140,390 บาท หรือคิดเป็นการลดลงประมาณร้อยละ 62.9 การลดลงอย่างมากของแหล่งทุน วช. จาก 25,178,000 บาท เหลือ 3,150,000 บาท ทุนจาก บพท. จาก 13,490,000 บาท เหลือ 1,000,000 บาท และ ทุนจากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจาก 15,309,390 บาท เหลือ 6,990,000 บาท สำหรับ Fundamental Fund ซึ่งเป็นทุนภายในมหาวิทยาลัย มีงบประมาณรวม 9,947,000 บาท (ร้อยละ 3.36) และมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยต่อเนื่องจาก 3,600,000 บาท ในปี 2566 เหลือ 2,947,000 บาท ในปี 2568 แม้จะมีจำนวนโครงการค่อนข้างคงที่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Climate ช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	รวม
1. การนิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	ภายนอก	8,680,000	4	15,309,390	5	6,990,000	2	30,979,390
2. องค์การบริหารจัดการ ก๊าซเรือนกระจก (องค์การ มหาชน)	ภายนอก	13,275,000	7	6,400,000	5	9,550,000	6	29,225,000
3. สำนักงานการวิจัย แห่งชาติ (วช.)	ภายนอก	2,728,000	1	23,216,000	8	0	0	25,944,000
4. สำนักงานนโยบายและ แผนพลังงาน กระทรวง พลังงาน	ภายนอก	8,350,000	1	4,600,000	1	0	0	12,950,000
5. กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม	ภายนอก	0	0	5,000,000	1	13,000,000	4	18,000,000
รวม		33,033,000	13	54,525,390	20	29,540,000	12	117,098,390

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 2 พบว่าแหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Climate ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2568 คือแหล่งทุนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้รับงบประมาณรวมสูงสุดจำนวน 30,979,390 บาท จาก 11 โครงการ รองลงมาคือ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) จำนวน 29,225,000 บาท จาก 18 โครงการ และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จำนวน 25,944,000 บาท จาก 9 โครงการ ซึ่งทั้งสามแหล่งทุนรวมกันคิดเป็นงบประมาณ 86,148,390 บาท

เมื่อพิจารณาแนวโน้มรายปี พบว่า ปีงบประมาณ 2566 มีงบประมาณรวม 33,033,000 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 54,525,390 บาท ในปี 2567 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 65.0) เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของงบประมาณจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) จาก 2,728,000 บาท เป็น 23,216,000 บาท และการเพิ่มขึ้นของงบประมาณจากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจาก 8,680,000 บาทเป็น 15,309,390 บาท อย่างไรก็ตาม ในปี 2568 งบประมาณรวมลดลงเหลือ 29,540,000 บาท (ลดลงร้อยละ 45.8) จากปีก่อนหน้า เนื่องจากไม่มีโครงการใหม่จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน แม้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นจาก 5,000,000 บาท เป็น 13,000,000 บาท การวิเคราะห์งบประมาณเฉลี่ยต่อโครงการพบว่า สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานมีงบเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 6,475,000 บาทต่อโครงการ (12,950,000 บาท / 2 โครงการ) รองลงมาคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมประมาณ 3,600,000 บาทต่อโครงการ (18,000,000 บาท / 5 โครงการ) ขณะที่องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกมีงบเฉลี่ยประมาณ 1,623,611 บาทต่อโครงการ (29,225,000 บาท / 18 โครงการ)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Food ช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	รวม
1. ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	3,500,000	2	2,000,000	1	3,800,000	2	9,300,000
2. มูลนิธิโครงการหลวง	ภายนอก	1,940,000	4	2,140,000	4	880,000	2	4,960,000

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	รวม
3. อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	1,693,000	3	505,000	3	258,500	3	2,456,500
4. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	ภายนอก	800,000	1	330,000	1	0	0	1,130,000
5. Fundamental Fund	ภายใน	600,000	1	0	0	2,947,000	4	3,547,000
รวม		8,533,000	11	4,975,000	9	7,885,500	11	21,393,500

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 3 พบว่า แหล่งทุนของแพลตฟอร์ม Food ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2568 มีลักษณะกระจายตัวในหลายแหล่งทุนทั้งขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยมีงบประมาณรวมจาก 5 แหล่งทุนหลักทั้งสิ้น 21,393,500 บาท และมีจำนวนโครงการรวมทั้งสิ้น 31 โครงการ เมื่อพิจารณาแหล่งทุนรายประเภท พบว่า ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย และศูนย์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีมูลค่าสูงสุดรวม 9,300,000 บาท จาก 5 โครงการ รองลงมาคือ มูลนิธิโครงการหลวง จำนวน 4,960,000 บาท จาก 10 โครงการ และ Fundamental Fund จำนวน 3,547,000 บาท จาก 5 โครงการ ขณะที่อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีงบรวม 2,456,500 บาท จาก 9 โครงการ และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มีงบรวมเพียง 1,130,000 บาท จาก 2 โครงการ

ในมิติของแนวโน้มรายปี พบว่าปีงบประมาณ 2566 มีงบประมาณรวม 8,533,000 บาท จาก 11 โครงการ ปี 2567 ลดลงเหลือ 4,975,000 บาท จาก 9 โครงการ ประมาณลดลงร้อยละ 41.7 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 7,885,500 บาท จาก 11 โครงการ ในปี 2568 เพิ่มขึ้นร้อยละ 58.5 จากปีก่อนหน้า โดยเฉพาะในปี 2567 ที่งบประมาณลดลงอย่างชัดเจน ก่อนฟื้นตัวในปี 2568 จากการได้รับ Fundamental Fund จำนวน 2,947,000 บาท และทุนพัฒนากลุ่มวิจัย 3,800,000 บาท เมื่อวิเคราะห์งบประมาณเฉลี่ยต่อโครงการ พบว่า ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย และศูนย์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีงบเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 1,860,000 บาทต่อโครงการ (9,300,000 บาท / 5 โครงการ) รองลงมาคือ Fundamental Fund เฉลี่ยประมาณ 709,400 บาทต่อโครงการ (3,547,000 บาท / 5 โครงการ) ขณะที่มูลนิธิโครงการหลวงมีงบเฉลี่ยประมาณ 496,000 บาทต่อโครงการ (4,960,000 บาท / 10 โครงการ) และอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีงบเฉลี่ยประมาณ 273,000 บาทต่อโครงการ (2,456,500 บาท / 9 โครงการ) ส่วน สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มีงบเฉลี่ยประมาณ 565,000 บาทต่อโครงการ (1,130,000 บาท / 2 โครงการ)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Tourism ช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	รวม
1. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนา ระดับพื้นที่ (บพท.)	ภายนอก	2,200,000	1	13,490,000	6	0	0	15,690,000
2. อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	2,450,000	5	300,000	2	450,000	2	3,200,000
3. ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	850,000	1	0	0	1,000,000	1	1,850,000

วารสารวิจัยสายสนับสนุน ราชชมงคลพระนคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2569

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	รวม
4. องค์การบริหารส่วน จังหวัดสงขลา	ภายนอก	0	0	3,500,000	1	3,500,000	1	7,000,000
5. ทุนล้านนาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	0	0	3,481,600	7	482,000	1	3,963,600
รวม		5,500,000	7	20,771,600	16	5,432,000	5	31,703,600

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4 พบว่าแหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Tourism ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2568 มีงบประมาณรวมทั้งสิ้น 31,703,600 บาท จากแหล่งทุนหลัก 5 แห่ง โดยมีโครงสร้างทุนที่กระจุกตัวในบางแหล่งทุนอย่างชัดเจน แหล่งทุนที่มีมูลค่าสูงสุดคือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จำนวน 15,690,000 บาท คิดเป็นประมาณ 49.5% ของงบรวมทั้งหมด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำนวน 7,000,000 บาท คิดเป็น 22.1% และ ทุนล้านนาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 3,963,600 บาท คิดเป็น 12.5% ขณะที่ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีงบรวม 3,200,000 บาท (10.1%) และ ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1,850,000 บาท (5.8%)

เมื่อพิจารณาแนวโน้มรายปี พบว่า ปีงบประมาณ 2566 มีงบรวม 5,500,000 บาท ก่อนเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2567 เป็น 20,771,600 บาท เพิ่มขึ้นประมาณ 277.7% และลดลงเหลือ 5,432,000 บาท ในปี 2568 ลดลงประมาณ 73.9% จากปี 2567 การเพิ่มขึ้นในปี 2567 มีสาเหตุหลักจากการได้รับทุนจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จำนวน 13,490,000 บาท (6 โครงการ) และทุนล้านนาสร้างสรรค์ 3,481,600 บาท (7 โครงการ) ในส่วนงบประมาณเฉลี่ยต่อโครงการ พบว่า แพลตฟอร์ม Tourism มีลักษณะโครงการขนาดใหญ่ในบางแหล่งทุน โดยเฉพาะหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มีงบเฉลี่ยประมาณ 2,241,428 บาทต่อโครงการ ขณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา มีงบเฉลี่ย 3,500,000 บาทต่อโครงการ ซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับทุนมหาวิทยาลัย ขณะที่อุทยานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีงบเฉลี่ยเพียง 355,555 บาทต่อโครงการ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Social ช่วงปีงบประมาณ 2566-2568

แหล่งทุน	ทุนภายใน/ ภายนอก	ปี 2566	จำนวน โครงการ	ปี 2567	จำนวน โครงการ	ปี 2568	จำนวน โครงการ	รวม
1. สำนักงานการวิจัย แห่งชาติ (วช.)	ภายนอก	1,400,000	1	650,000	1	3,150,000	2	5,200,000
2. ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	850,000	1	0	0	850,000	1	1,700,000
3. อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ภายใน	0	0	440,000	2	150,000	1	590,000
4. Fundamental Fund	ภายใน	0	0	1,000,000	1	0	0	1,000,000
รวม		2,250,000	2	2,090,000	4	4,150,000	4	8,490,000

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 5 พบว่าแหล่งทุนสำคัญของแพลตฟอร์ม Social ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2568 มีเพียง 4 แหล่งทุนหลักเท่านั้น และมีงบประมาณรวมทั้งสิ้น 8,490,000 บาท ซึ่งเป็นมูลค่าต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ของสถาบัน เมื่อพิจารณาโครงสร้างรายแหล่งทุน พบว่าสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นแหล่งทุนหลักของแพลตฟอร์มนี้ โดยมีงบประมาณรวม 5,200,000 บาท จาก 4 โครงการ คิดเป็นประมาณ 61.3% ของงบรวมทั้งหมด รองลงมาคือทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศ จำนวน 1,700,000 บาท (20.0%) และ Fundamental Fund จำนวน 1,000,000 บาท (11.8%) ขณะที่ทุนจาก อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีงบรวมเพียง 590,000 บาท คิดเป็น 6.9% ของงบรวมทั้งหมด

ในมิติแนวโน้มรายปี พบว่าปีงบประมาณ 2566 มีงบประมาณรวม 2,250,000 บาท จาก 2 โครงการ ปี 2567 มีงบประมาณรวม 2,090,000 บาท จาก 4 โครงการ ลดลงเล็กน้อยประมาณ 7.1% ก่อนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในปี 2568 เป็น 4,150,000 บาท จาก 4 โครงการ เพิ่มขึ้นประมาณ 98.6% เมื่อเทียบกับปี 2567 การเพิ่มขึ้นในปี 2568 มีสาเหตุหลักจากการเพิ่มขึ้นของทุน วช. เป็น 3,150,000 บาท (2 โครงการ) และการได้รับทุนพัฒนากลุ่มวิจัยเพิ่มเติมอีก 850,000 บาท เมื่อวิเคราะห์งบประมาณเฉลี่ยต่อโครงการ พบว่า วช. มีงบเฉลี่ยประมาณ 1,300,000 บาทต่อโครงการ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับกลาง ขณะที่ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัย ศูนย์ความเป็นเลิศ มีงบเฉลี่ย 850,000 บาทต่อโครงการ และ Fundamental Fund มีงบเฉลี่ย 1,000,000 บาทต่อโครงการ ส่วนอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีงบเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ 196,667 บาทต่อโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แหล่งทุนสำคัญของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2568 สะท้อนให้เห็นโครงสร้างงบประมาณทุนวิจัย ที่มีลักษณะพึ่งพาแหล่งทุนเชิงยุทธศาสตร์บางแห่งอย่างชัดเจน โดยเฉพาะแหล่งทุนสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันงบประมาณรวมของสถาบันในบางปีให้เติบโตอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนา บัวภูมิ และสิทธิพร ตัณฑวิรุฬห์ (2568) ที่รายงานว่าสถาบันวิจัยชั้นนำมักมีทิศทางการเติบโตของงบประมาณที่สูงขึ้นจากการได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมเชิงนโยบายจาก วช. การที่ วช. มีสัดส่วนสูงในแพลตฟอร์ม Social และมีบทบาทในแพลตฟอร์มอื่น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสถาบันในการแข่งขันในระดับประเทศ และความสอดคล้องของงานวิจัยกับทิศทางการนโยบายวิจัยแห่งชาติ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุดารัตน์ ภูพงษ์ และคณะ (2565) ที่พบว่าหน่วยงานที่มีศักยภาพด้านการวิจัยสูง มักมีความสามารถในการดึงดูดแหล่งทุนภายนอกที่ไม่ใช่ทุนภายในได้ในสัดส่วนที่สูงมากเช่นกัน ขณะที่ บพท. มีบทบาทโดดเด่นในแพลตฟอร์ม Tourism โดยเฉพาะในปี 2567 ที่งบประมาณเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด สะท้อนความสามารถของสถาบันในการเชื่อมโยงงานวิจัยกับการพัฒนาพื้นที่และเศรษฐกิจเชิงภูมิภาค

อย่างไรก็ตาม ความผันผวนของงบประมาณรายปี โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มที่พึ่งพาทุนก้อนใหญ่ สะท้อนความเปราะบางเชิงโครงสร้างของงบประมาณทุนวิจัย หากแหล่งทุนดังกล่าวมีการปรับลดงบประมาณหรือสิ้นสุดรอบโครงการ จะส่งผลให้งบประมาณรวมของแพลตฟอร์มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ดังที่ปรากฏในปี 2568 ของแพลตฟอร์ม Tourism และ Climate ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบของ จิตติพร นวลละออง และคณะ (2567) ที่ระบุว่า การพึ่งพาแหล่งทุนภายนอกเพียงบางแหล่ง มักมีความเสี่ยงและทำให้เกิดความเปราะบางเมื่อสถานการณ์หรือนโยบายของแหล่งทุนเปลี่ยนแปลงไป สถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงงบประมาณ และ

การวางแผนต่อยอดโครงการหลังสิ้นสุดทุนขนาดใหญ่ เพื่อรักษาความต่อเนื่องของงบประมาณและผลกระทบทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ รจเรข แก้วพฤษ (2567) ที่ชี้ว่าการวิเคราะห์สัดส่วนงบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของการบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กร

ในอีกด้านหนึ่ง ทุนภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัยและศูนย์ความเป็นเลิศ และ ทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน (Fundamental Fund) แม้มีมูลค่าเฉลี่ยต่อโครงการต่ำกว่า แต่กลับมีบทบาทเชิงเสถียรภาพ และการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในแพลตฟอร์ม Food และ Social ที่ทุนภายในช่วยสนับสนุนระบบวิจัยในปีที่ทุนภายนอกลดลง โดยเฉพาะทุน Fundamental Fund ซึ่งเป็นแหล่งทุนภายในที่มุ่งสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย และมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องในทุกปี แม้จะไม่ได้มุ่งเน้นการให้ทุนขนาดใหญ่เช่นเดียวกับแหล่งทุนภายนอกระดับชาติ แต่กลับมีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะนักวิจัยรุ่นใหม่ สนับสนุนการสร้างกลุ่มวิจัย และรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินงานวิจัย โดยเฉพาะในช่วงที่งบประมาณจากแหล่งทุนภายนอกมีความผันผวน

นอกจากนี้ ระบบการบริหารทุน Fundamental Fund ยังมีการกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย รวมทั้งมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ทุนประเภทนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสถียรภาพและความยั่งยืนของระบบบริหารงานวิจัย แม้จะมีมูลค่าเฉลี่ยต่อโครงการต่ำกว่า ทุนภายนอกก็ตาม ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี น้อยสำราญ และคณะ (2568) ที่ยืนยันว่าทุนประเภท Fundamental Fund มีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานความมั่นคง เป็นรากฐานในการพัฒนางานวิจัยที่ตอบสนองต่อบริบทชุมชนและท้องถิ่น และช่วยยกระดับการพัฒนางานวิจัยของบุคลากรได้อย่างแท้จริง ตลอดจนสอดคล้องกับ วิชาพรณ ตระกูลสันติรัตน์ และ อรุณี สันฐิตวิณัย (2563) ที่ระบุว่า การมีระบบสนับสนุนที่เข้มแข็งจากภายในองค์กร จะช่วยพัฒนาสมรรถนะทางการวิจัย (Research Competency) ให้นักวิจัยมีความพร้อมในการแข่งขัน บทบาทดังกล่าวสะท้อนว่า การพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีทั้ง "ทุนเร่งการเติบโต" และ "ทุนสร้างฐานความมั่นคง"

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสถาบันที่ควรมุ่งรักษาความสัมพันธ์เชิงนโยบายกับแหล่งทุนระดับชาติ และแหล่งทุนเชิงพื้นที่ที่มีมูลค่าสูง ควบคู่กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนภายในและการขยายความหลากหลายของแหล่งทุนใหม่ ๆ ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ของ สุดาร์ตน์ ภูพงษ์ และคณะ (2565) ที่ระบุว่า หน่วยงานควรสนับสนุนให้นักวิจัยพัฒนาโครงการเพื่อขอรับทุนจากแหล่งทุนที่หลากหลาย เพื่อให้งานวิจัยของหน่วยงานมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อลดการกระจุกตัวและเพิ่มเสถียรภาพของงบประมาณทุนวิจัยในระยะยาว การบริหารงบประมาณทุนวิจัยในลักษณะดังกล่าว จะช่วยให้สถาบันสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขัน สร้างผลกระทบเชิงวิชาการและเชิงพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยให้มีความสมดุลทั้งในมิติของมูลค่าความต่อเนื่อง และความยั่งยืนเชิงระบบ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งทุนวิจัยของสถาบันวิจัยพหุศาสตร์ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2568 พบว่า แหล่งทุนที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยของสถาบันประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ แหล่งทุนระดับชาติ เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) แหล่งทุน

เฉพาะทางด้านสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม เช่น การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) และ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) (อบก.) และทุนภายในมหาวิทยาลัย เช่น ทุนพัฒนากลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัยและศูนย์ความเป็นเลิศ และ Fundamental Fund

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ถือเป็นแหล่งทุนระดับชาติที่มีบทบาทสำคัญในหลายแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะแพลตฟอร์ม Social ซึ่งมีสัดส่วนงบประมาณมากกว่าร้อยละ 60 และในบางปีมีบทบาทหลักดันให้เกิดการเติบโตของงบประมาณรวมอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนความสามารถของสถาบันในการแข่งขันระดับประเทศ ขณะที่หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มีความสำคัญในฐานะแหล่งทุนเชิงพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะในแพลตฟอร์ม Tourism ซึ่งมีสัดส่วนงบประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง และทำให้งบประมาณเติบโตแบบก้าวกระโดดในปี 2567 จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าและผลกระทบเชิงพื้นที่ ในขณะเดียวกันกลุ่มแหล่งทุนเฉพาะทาง การนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.) และองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) (อบก.) ก็เป็นแหล่งทุนหลักที่ขับเคลื่อนแพลตฟอร์ม Climate ซึ่งครองสัดส่วนงบประมาณสูงสุดของสถาบัน

อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาทุนภายนอกขนาดใหญ่เหล่านี้ อาจตามมาด้วยความผันผวนและเปราะบางเชิงโครงสร้างหากสิ้นสุดรอบโครงการ ซึ่งหากพิจารณาทุนภายในมหาวิทยาลัย แม้มีมูลค่าเฉลี่ยต่อโครงการต่ำกว่าทุนระดับชาติ แต่กลับมีบทบาทเชิงเสถียรภาพและความต่อเนื่องของระบบอย่างยิ่งยวด โดยเฉพาะในแพลตฟอร์ม Food และ Social ที่ทุนภายในช่วยทำหน้าที่พ่วงการดำเนินงานและรักษาระบบนิเวศการวิจัยในปีที่ทุนภายนอกหดตัวลง ดังนั้น เมื่อพิจารณาทั้งในมิติของมูลค่า ความต่อเนื่อง และบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ จะเห็นได้ว่า แหล่งทุนภายนอก ได้แก่ วช. บพท. กนอ. และ อบก. ทำหน้าที่เป็น "ทุนเร่งการเติบโต" ที่มีความสำคัญต่อการขยายตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน ขณะที่ทุนภายในมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็น "ทุนสร้างฐานความมั่นคง" ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเสถียรภาพและความยั่งยืนของระบบบริหารงานวิจัยในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและการบริหาร จากผลการวิจัยพบความเปราะบางของโครงสร้างแหล่งทุน สถาบันควรให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มแพลตฟอร์มที่มีการพึ่งพาแหล่งทุนภายนอกขนาดใหญ่เพียง 1-2 แหล่ง ผู้บริหารควรจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงและพิจารณากำหนดตัวชี้วัดความเสี่ยง (Risk Indicator) ด้านสัดส่วนของแหล่งทุน เพื่อเป็นกลไกเชิงนโยบายที่ช่วยกระตุ้นให้นักวิจัยกระจายการขอรับทุนไปยังแหล่งทุนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการยกระดับความสำคัญของระบบทุนภายในองค์กร โดยสถาบันสามารถนำสารสนเทศจากงานวิจัยชุดนี้ไปเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ประกอบการจัดทำคำของบประมาณประจำปี เพื่อเพิ่มสัดส่วนการสนับสนุนทุนภายใน เช่น ทุนพัฒนากลุ่มวิจัยใหม่ให้ทำหน้าที่เป็น "ทุนสะพานเชื่อม (Bridge Fund)" ที่คอยพ่วงระบบนิเวศการวิจัยในช่วงที่แหล่งทุนภายนอกเกิดการชะลอตัว ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างฐานศักยภาพ (Capacity Building) ให้แก่นักวิจัยรุ่นใหม่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์โครงสร้างแหล่งทุนวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศประกอบการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารความเสี่ยงด้านงบประมาณ และการสร้างสมดุลของพอร์ตทุนวิจัยของสถาบัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนองค์กรสู่ความเป็นเลิศตามแนวทาง EdPEX โดยสถาบันควรให้ความสำคัญกับ

การรักษาและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มแหล่งทุนสำคัญทั้งภายในและภายนอกอย่างสมดุล เพื่อให้พอร์ตทุนวิจัยมีทั้งความเข้มแข็งเชิงมูลค่าและความยั่งยืนเชิงระบบในระยะยาว

2. สำหรับการทํารายการครั้งต่อไป เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และยกระดับระบบบริหารงานวิจัยของสถาบันให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรมีการขยายผลการศึกษานี้ใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ ประเด็นแรก ควรมีการศึกษาความคุ้มค่าและผลกระทบ โดยนำข้อมูลด้านงบประมาณแหล่งทุนไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ ผลผลิตและผลลัพธ์การวิจัย เช่น จำนวนผลงานตีพิมพ์ระดับสากล ทรัพย์สินทางปัญญา หรือการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ เพื่อประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนของแหล่งทุนแต่ละประเภท ประเด็นที่สอง ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิจัยหรือหัวหน้าโครงการ เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยความสำเร็จ อุปสรรค และข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุนภายนอกอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสารสนเทศที่ได้จะช่วยให้บุคลากรสายสนับสนุนสามารถออกแบบบริการที่ตอบสนองและอำนวยความสะดวกแก่นักวิจัยได้อย่างตรงจุด และประเด็นสุดท้าย ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะองค์กรด้านโครงสร้างแหล่งทุนกับสถาบันวิจัยอื่นที่มีลักษณะบูรณาการมหาวิทยาลัยการเช่นเดียวกัน เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีนำมาประยุกต์ใช้ในการยกระดับระบบบริหารงานวิจัยขององค์กรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนขอขอบคุณบุคลากรงานบริหารงานวิจัย บริการวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ทุกท่าน ที่มีส่วนสำคัญในการจัดทำและบันทึกข้อมูลในระบบฐานข้อมูลอัจฉริยะด้านงานวิจัยของสถาบันฯ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งเอื้ออำนวยให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำ และสามารถนำผลลัพธ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการบริหารงานของสถาบันฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2568). *แผนพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ค้นจาก <https://planning.oou.cmu.ac.th/?p=4585>
- จิตติพร นวลละออง, ศิราวัลย์ อัครเมฆิน, และ วรินทร์พิภพ ขยัตต์ภูมิรัตน์. (2567). การศึกษาสถานภาพงบประมาณการวิจัยโครงการวิจัยที่ได้รับทุนจากแหล่งทุนต่างประเทศของมหาวิทยาลัยมหิดลในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 19(2), 42-51.
- จิรวรรณ ทองสกล และ กนกภรณ์ หัมพานนท์. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารจัดการฐานข้อมูลวิจัย และความเหมาะสมในการใช้งาน: กรณีศึกษาวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 3(2), 192-208.
- มุทิตา หย่างถาวร. (2562). สถานภาพงบประมาณการวิจัยของคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ดำเนินการในปี 2557-2559. *วารสารวิชาการ ปชมท.*, 8(1), 47-54.
- รจเรข แก้วพฤกษ์. (2567). การวิเคราะห์สัดส่วนงบประมาณและผลสัมฤทธิ์ของการบริหารจัดการภาควิชาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารวิชาการ ปชมท.*, 13(2), 12-21.

- วัฒนา บัวภูมิ และ สิทธิพร ตันพิรุฬห์. (2568). การวิเคราะห์ทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ด้านวิจัยและนวัตกรรม ในปีงบประมาณ 2564-2566. *วารสารวิชาการ ปชมท.*, 14(1), e1385.
- วิภาพรณ ตระกูลสันติรัตน์ และ อรุณี สันฐิตินิชย์. (2563). สมรรถนะทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 13(4), 268-280
- ศักดิ์ชัย จันทะแสง. (2566). การเลือกใช้สถิติเพื่อการวิจัยในการทำผลงานทางวิชาการของบุคลากรสายสนับสนุน. *วารสารวิชาการ ปชมท.*, 12(2), 1-10.
- สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2568). *ข้อมูลองค์กรและแพลตฟอร์มการวิจัย*. ค้นจาก <https://mdri.cmu.ac.th/>
- สุดารัตน์ ภูพงษ์, ทิฆัมพร ทิพย์รองพล, และ นงนุช หุเขียว. (2565). การศึกษาศักยภาพด้านการวิจัยของหน่วยงานระดับคณะในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กรณีศึกษาคณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิเทศศึกษา*, 12(1), 207-233.
- อารี น้อยสำราญ, บัณฑิตพงษ์ ศรีอำนวย, ดำรงค์ศักดิ์ อาลัย, และ เลิศฤทธิ์ รัตนพร. (2568). การวิเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน Fundamental Fund (FF) ประเภท Basic Research Fund ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 8(2), 273-286.